

HOLLOLA HÄLVÄLÄ KIVIPORTINMÄKI

- "veneenvetourien" tarkastus 22. 7. 1993

PK 2133 12 SAIRIKKALA

x = 6765 72, y = 2570 27, z = n. 150

Aiemmat tiedot: Jorma Leppäaho, tarkastuskertomus 1937

P-L Lehtosalo, inventointikertomus 1962/kohde 87

A-L Hirviluoto, tarkastuskertomus 1963

Tarkastusmatkallani Päijät-Hämeessä 20. - 23. 7. 1993 kävin katsomassa myös Hollolan Hälvälän kylän Kiviportinmäessä olevia ns. veneenvetouria. Mukana olivat Matti Saarnisto Geologian tutkimuskeskuksesta ja Marketta Saarnisto Lahden kaupunginmuseosta.

Koska "veneenvetourista" on hyvä kuvaus ja selkeä karttaliite Anna-Liisa Hirviluodon kertomuksessa v:lta 1963, en puutu tässä lähemmin niiden sijaintiin ja kuvaukseen.

Maastotarkastelun perusteella päädyimme siihen, että kyseessä on neljä luontaista kaivantomaista uomaa, jotka ovat syntyneet mannerjäätikön sulavesien valumisen yhteydessä. Työtjärvi on näet suppa ja lienee sijainniltaan korkeimmalla oleva lampi seudulla. Mainittakoon, että juuri korkean sijainnin perusteella geologit ovat olleet kiinnostuneita Työtjärvestä, koska se tarjoaa hyvät mahdollisuudet jääkauden jälkeisen kasvillisuuskehityksen selvittämiseksi.¹ Vanhimmat tunnetut holoseenin aikaiset orgaaniset kerrostumat Etelä-Suomessa ovat juuri Salpausselän alueella.

Käytännölliset seikat eivät tue "veneenvetoura"-tulkintaa. Ensiksikään urat eivät ole matalimmalla, kynnyskohdalla kuten odottaa sopisi. Toiseksi urien lukumäärä edellyttää epärealistisen suurta liikennemäärää alueella. Kolmanneksi ne ovat sijainniltaan - ja korkeudeltaankin - epätarkoituksenmukaisia, koska ne eivät tunnu yhdistävän tarkoituksenmukaisella tavalla mitään suuria asutuskeskuksia tai alueita². Kansatieteellisiä vastineita ei liioin ole tiedossani.

¹ Donner, Joakim - Alhonen, Pentti - Eronen, Matti - Jungner, Högne & Vuorela, Irmeli 1978. Biostratigraphy and radiocarbon dating of Holecene lake sediments of Työtjärvi and the peats in the adjoining bog Varrassuo west of Lahti in southern Finland. Ann. Bot. Fennici 15, 258-280. Sama suomeksi: Lahden museolautakunta. Tutkimuksia XX/1983.

² Ks. kuitenkin Anna-Liisa Hirviluoto, Hollolan vaiheet ennen kristinuskon tuloa - kivikaudesta keskiaikaan. Hollolan kirkko. Asutuksen, kirkon ja seurakunnan historiaa. Hämeenlinna 1985. S. 27-28.

Yhden uran pohjalle on kaivettu pellonpuoleiselle rinteelle kaivanto. On mahdollista, että se on muisto jostakin toteutumattomasta järvenlaskuyrityksestä. Järvi on laskettu kaksi kertaa lasku-uomaa hyväksikäyttämällä. Voi olla, että luontaista notkoa hyödyntämällä Työtjärven vesiä on jossain vaiheessa ajateltu ohjattaman toiseen ja maanviljelyksen kannalta edulliseen suuntaan.

Edellisen perusteella Kiviportinmäen "veneenvetourat" eivät ole kiinteitä muinaisjäännöksiä. Paikkaa ei siten ole syytä mainita Hollolan muinaisjäännösluettelossa, ja mahdolliset kaavoissa olevat SM-merkinnät on poistettava.

Aspeliniassa, 27. 7. 1993

J.-P. Taavits